

Tájékoztató
a helyi önkormányzati képviselők legfontosabb kötelezettségeiről –
vagyonyilatkozat, méltatlanság, köztartozásmentes adózói adatbázisba
bejelentkezés

Magyarország helyi önkormányzatról szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 32. § (1) bekezdése úgy fogalmaz, hogy az önkormányzati képviselő a település (fővárosi kerület, megye) egészéért vállalt felelősséggel képviseli a választóinak az érdekeit. Az önkormányzati képviselők **jogai és kötelességei azonosak, melyeket az Möt. 32. § (2) - (3) bekezdései tartalmaznak:** „(2) Az önkormányzati képviselő:

- a) a képviselő-testület ülésén - a szervezeti és működési szabályzatban meghatározott módon - kezdeményezheti rendelet megalkotását vagy határozat meghozatalát;
- b) a képviselő-testület ülésén a polgármestertől (alpolgármestertől), a jegyzőtől, a bizottság elnökétől önkormányzati ügyekben felvilágosítást kérhet, amelyre az ülésen - vagy legkésőbb harminc napon belül írásban - érdemi választ kell adni;
- c) kérésére az írásban is benyújtott hozzászólását a jegyzőkönyvhöz kell mellékelni, vagy kérésére a véleményét rögzíteni kell a jegyzőkönyvben;
- d) tanácskozási joggal részt vehet a képviselő-testület bármely bizottságának nyilvános vagy zárt ülésén. Javasolhatja a bizottság elnökének a bizottság feladatkörébe tartozó ügy megtárgyalását, amelyet a bizottság legközelebbi ülése elé kell terjeszteni és tárgyalására az önkormányzati képviselőt meg kell hívni. Kezdeményezheti, hogy a képviselő-testület vizsgálja felül bizottságának, a polgármesternak, a részönkormányzat testületének, a jegyzőnek - a képviselő-testület által átruházott - önkormányzati ügyben hozott döntését;
- e) megbízás alapján képviselheti a képviselő-testületet;
- f) a polgármestertől igényelheti a képviselői munkájához szükséges tájékoztatást. Közérdekű ügyben kezdeményezheti a polgármester intézkedését, amelyre annak harminc napon belül érdemi választ kell adni;
- g) a testületi munkában való részvételhez szükséges időtartam alatt a munkahelyén felmentést élvez a munkavégzés alól. Az emiatt kiesett jövedelmét a képviselő-testület téríti meg, melynek alapján az önkormányzati képviselő társadalombiztosítási ellátásra is jogosult. A képviselő-testület átalányt is megállapíthat;
- h) a képviselő-testület és a képviselő-testület bizottságának ülésén a magyar jelnyelvet vagy az általa választott speciális kommunikációs rendszert használhatja. A magyar jelnyelv, valamint a választott speciális kommunikációs rendszer használatának valamennyi költségét az önkormányzat biztosítja;
- i) köteles a testületi üléseken megjelenni, a képviselő-testület munkájában és döntéshozatali eljárásában részt venni;
- j) eskütételét követően három hónapon belül köteles részt venni a kormányhivatal által szervezett képzésen;
- k) köteles kapcsolatot tartani a választópolgárokkal, akiknek évente legalább egy alkalommal tájékoztatást nyújt képviselői tevékenységéről.

(3) Az önkormányzati képviselő e minőségére saját szakmai vagy üzleti ügyében nem hivatkozhat.”

A fenti 32. § (2) bekezdés i), j) és k) pontjai nevesítik a a képviselő kötelezettségeit.

A fenti kötelezettségek elmulasztásához a jogalkotó nem fűz közvetlen jogkövetkezményeket, az **Möt. 33. §-ában a képviselő-testület számára adja meg a lehetőséget, hogy az SZMSZ-ben szabályozza a tiszteletdíj, költségtérítés csökkentésének, megvonásának szabályait:**

„Az e-törvényben meghatározott kötelezettségeit megszegő önkormányzati képviselő megállapított tiszteletdíját, természetbeni juttatását a képviselő-testület - a szervezeti és működési szabályzatában meghatározottak alapján - legfeljebb tizenkét havi időtartamra csökkentheti, megvonhatja. Ismételt kötelezettségszegés esetén a csökkentés vagy a megvonás újra megállapítható.”

További kötelezettségek:

Mötv. 28. § (2) bekezdés mint kötelezettséget írja elő, hogy „Az önkormányzati képviselő a képviselő-testület alakuló ülésén, időközi választás esetén a megválasztását követő ülésen a képviselő-testület előtt az 1. melléklet szerinti szöveggel esküt tesz és erről okmányt ír alá.”

Mötv. 49. § (1)-(2) bekezdése: „A képviselő-testület döntéshozatalából kizárható az, akit vagy akinek a közeli hozzátartozóját az ügy személyesen érinti. Az **önkormányzati képviselő köteles bejelenteni a személyes érintettséget**. A kizárásról az érintett önkormányzati képviselő kezdeményezésére vagy bármely önkormányzati képviselő javaslatára a képviselő-testület dönt. A kizárt önkormányzati képviselőt a határozatképesség szempontjából jelenlevőnek kell tekinteni.
(2) A képviselő-testület szervezeti és működési szabályzatában meghatározza a személyes érintettségre vonatkozó bejelentési kötelezettség elmulasztásának jogkövetkezményeit.” Az SZMSZ-ek felülvizsgálata során tapasztaltuk, hogy a képviselő-testületek jellemzően e kötelezettség elmulasztásához sem fűznek jogkövetkezményt, ennek szabályozására nem térnek ki.

MÉLTATLANSÁG

Az Mötv. 38. § (1) bekezdésének méltatlanságra vonatkozó szabályozása:

„Méltatlanság miatt a képviselő-testület határozatával megszünteti annak az önkormányzati képviselőnek a megbízását,

- a) * (hatályon kívül helyezett pont)
- b) * akit szándékos bűncselekmény miatt jogerősen szabadságvesztésre ítélték;
- c) * (hatályon kívül helyezett pont)
- d) akinek az állammal, önkormányzattal szemben - a lehetséges jogorvoslati eljárások kimerítését követően - köztartozása áll fenn, és azt az erről szóló értesítés kézhezvételétől számított hatvan napon belül - részletfizetés vagy fizetési halasztás esetén az ezt engedélyező határozat rendelkezéseinek megfelelően - nem rendezi;
- e) akinek a gazdasági társaságokról szóló törvény rendelkezései alapján a felszámolás során ki nem elégített követelésekért a bíróság jogerősen megállapította a felelősségét és a bírósági határozat szerinti helyállási kötelezettségét nem teljesítette;
- f) aki a vele szemben megindított bírósági eljárást lezáró jogerős bírósági döntés végrehajtását akadályozza, vagy azt neki felróható módon elmulasztja;
- g) aki a 36. §-ban szabályozott összeférhetlenségi okot nem hozza a képviselő-testület tudomására.”

A továbbiakban a köztartozással összefüggő méltatlansági eljárásra térünk ki:

Mötv. 38. § (2) bekezdés a képviselő kötelezettségeként határozza meg, hogy köteles az Mötv. 38. § (1) bekezdés a)-g) pontjában foglaltakról, a jogerős ítélet kézhezvételétől vagy az (1) bekezdés d) és e) pontjában – így többek között az állammal, önkormányzattal szemben fennálló köztartozásról - foglaltak beállítától számított három napon belül tájékoztatni a képviselő-testületet és a kormányhivatalt. Tapasztalatunk, hogy a polgármesterek, alpolgármesterek, képviselők, külsős bizottsági tagok (a továbbiakban: képviselő) e kötelezettségüknek több önkormányzatnál maradéktalanul nem tesznek eleget. Az Mötv. kötelezettségként fogalmazza meg, amennyiben a törlés oka köztartozás fennállása a képviselő köteles köztartozását rendezni, köteles ismételt a köztartozásmentes adatbázisba bejelentkezni és az erről szóló igazolásokat az SZMSZ-ben meghatározott bizottságnak benyújtani. Amennyiben a képviselő ennek nem tesz eleget, a bizottságnak az Mötv. 37. § (2)-(7) bekezdései alapján le kell folytatni a méltatlansági eljárást. (Megjegyzés: méltatlanság esetén a képviselőnek az összeférhetlenség esetére biztosított 30 napon belüli összeférhetlenségi ok megszüntetéséhez hasonló lehetősége.) Amennyiben a méltatlansági ok bekövetkezett (pl.: a jogerősen megállapított köztartozást a felszólítástól, erről szóló értesítés kézhezvételétől számított 60 napon belül nem fizeti meg), úgy a méltatlansági ok beállt és az eljárást meg kell indítani, a méltatlanságot ki kell mondani, és a képviselő

megbízását meg kell szüntetni. Azonban az Önkormányzati Hírlevél 2015/6. számában kialakított álláspont szerint ahhoz, hogy a képviselővel szemben a méltatlansági eljárás a köztartozás miatt indítható legyen az Mötv. 38. § (1) bekezdés d) pontjában írt feltételek mindegyikének teljesülnie kell (a tartozás jogerős, a felszólítás megtörtént, halasztási, részletfizetési határidő nem járt le, 60 nap a fizetésre felszólítástól nem telt el). Fontos továbbá, hogy a feltételeknek a méltatlanságról szóló döntés időpontjában is fenn kell állnia (vagyis a köztartozásnak).

Az **Mötv. 37. § (3) bekezdése** alapján az SZMSZ-ben meghatározott méltatlansági eljárással kapcsolatos feladatokat ellátó bizottságnak haladéktalanul továbbítani kell kivizsgálásra a NAV köztartozásmentes adatbázisból történő törlésről szóló értesítést. A bizottság kivizsgálja a méltatlansági ok fennállását és javaslatot tesz a méltatlansági ok fennállásának hiánya esetén a megszüntetésre, vagy fennállás esetén a méltatlanság kimondására. Tapasztalatunk, hogy a NAV értesítése alapján a méltatlansági ok kivizsgálása nem minden esetben az fenti eljárásrend szerint történik.

KÖZTARTOZÁSMENTES ADÓZÓI ADATBÁZISBA BEJELENTKEZÉS

Mötv. 38. § (4) bekezdése: „Az önkormányzati képviselő megválasztásától számított harminc napon belül köteles kérelmezni felvételét az adózás rendjéről szóló törvényben meghatározott köztartozásmentes adózói adatbázisba (a továbbiakban: adatbázis). Az önkormányzati képviselő az adatbázisba történő felvételére irányuló kérelme benyújtásának hónapját követő hónap utolsó napjáig köteles a képviselő-testületnél igazolni az adatbázisba való felvételének megtörténtét.....”

A BM álláspontját (lásd Önkormányzati Hírlevél 2015/6. számát) is figyelembe véve álláspontunk, hogy a nem képviselő bizottsági tagokra is alkalmazni kell a fenti rendelkezést, tekintettel arra, hogy az Mötv. 40. § (3) bekezdése a méltatlanság tekintetében nem tesz különbséget a bizottság képviselő és nem képviselő tagjai tekintetében.

A képviselő/külsős bizottsági tag fenti kötelezettségének teljesítésére viszonylag rövid idő áll rendelkezésre, ezért javasolt, hogy e kötelezettségének teljesítéséről már az alakuló ülés előtt tájékoztatást kapjon (a bejelentkezés elektronikus úton KOMA nyomtatványon nyújtható be Anyk nyomtatványkitöltő program használatával, mely bejelentkezéshez Ügyfélkapu szükséges, az adatbázisba történő felvétel igazolás leadásának módjáról (eBEV elfogadó nyugta csak a kérelem benyújtását – melyet a megválasztásától számított 30 napon belül kell megtennie - igazolja, ezért fontos hangsúlyozni, hogy a képviselő viszont a képviselő-testületnél/illetve a kijelölt bizottságnál a kérelme benyújtását követő hónap utolsó napjáig azt köteles igazolni, hogy megtörtént az adatbázisba való felvétele (vagy a nyilvános adatbázis adatának kinyomtatásával, vagy NAV köztartozásmentes adózói adatbázis hitelesített kivonatával).

A bejelentés elmulasztásához az Mötv. 38. § (4) bekezdése közvetlen jogkövetkezményt nem fűz abból a megfontolásból, hogy az igazolás bemutatásának elmaradása önmagában nem alapozza meg a méltatlanságot. A már hivatkozott 2015/6. Önkormányzati Hírlevélben kifejtettek alapján az alábbi eljárás javasolt: tekintettel arra, hogy a képviselő kötelezettségeként elő van írva, hogy az adatbázisba való felvételét igazolni kell (mely a gyakorlatban a kijelölt bizottsághoz való benyújtással valósul meg), ha erre nem került sor a bizottság feladata, hogy határidő kitérésével felhívja a képviselőt kötelezettsége teljesítésére. Ha a képviselő kötelezettségének nem tesz eleget a bizottság az Mötv. 38. § (5) bekezdésben hivatkozott Mötv. 37. § (2)-(7) bekezdés alapján lefolytatja a méltatlansági eljárást (meghallgatja a képviselőt, adatokat szerez be (lásd adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény 131. 14.bekezdés i) pontját), és erről tájékoztatja a képviselő-testületet. Amennyiben beigazolódik, hogy az adatbázisba azért nem szerepel mert köztartozása áll fenn, a bizottság kezdeményezi a méltatlanság megállapítását a képviselő-testületnél. Ha köztartozás nem igazolható, akkor az igazolás elmulasztása miatt az Mötv. 33. §-a alapján a bizottság indítványozhatja a képviselő tiszteletdíjának, költségtérítésének megvonását az SZMSZ-ben meghatározottak alapján.

Tapasztalatunk, hogy az adatbázisba való felvétel igazolása, illetve törlés esetén az újbóli felvétel igazolása, erről a képviselő-testület tájékoztatása sok esetben elmarad.

VAGYONNYILATKOZAT-TÉTELI KÖTELEZETTSÉG

Mötv. 39. § (1) bekezdés: „Az önkormányzati képviselő megválasztásától, majd ezt követően minden év január 1-jétől számított harminc napon belül**vagyonnyilatkozatot köteles tenni.** Az önkormányzati képviselő saját vagyonnyilatkozatához csatolni köteles a vele közös háztartásban élő házas- vagy élettársának, valamint gyermekének (e § tekintetében együtt: hozzátartozó) a melléklet szerinti vagyonnyilatkozatát.” E kötelezettség elmulasztásának jogkövetkezményét az Mötv.39. § (2) bekezdése szabályozza, amely szerint: „(2) A vagyonnyilatkozat tételének elmulasztása esetén - annak benyújtásáig - az önkormányzati képviselő e tisztségéből fakadó jogait nem gyakorolhatja, tiszteletdíjat, természetbeni juttatást, költségtérítést nem kaphat.”

Az Mötv. 39. § (3) bekezdése előírja, hogy a vagyonnyilatkozatot a szervezeti és működési szabályzatban erre kijelölt bizottság (a továbbiakban: vagyonnyilatkozat-vizsgáló bizottság) tartja nyilván és ellenőrzi.

Tartalmaz még további az önkormányzati képviselő/ és hozzátartozója vagyonnyilatkozatával kapcsolatban előírásokat: az **önkormányzati képviselő** vagyonnyilatkozata - az ellenőrzéshez szolgáltatott azonosító adatok kivételével - **közérdekből nyilvános.** Az önkormányzati képviselő és hozzátartozója tárgyévben tett vagyonnyilatkozatának benyújtását követően, az előző évre vonatkozó vagyonnyilatkozatukat a vagyonnyilatkozat-vizsgáló bizottság a képviselőnek visszaadja. Az **önkormányzati képviselő hozzátartozójának nyilatkozata nem nyilvános,** abba csak a vagyonnyilatkozat-vizsgáló bizottság tagjai tekinthetnek be az ellenőrzés céljából.

(4) A vagyonnyilatkozattal kapcsolatos eljárást a vagyonnyilatkozat-vizsgáló bizottságnál bárki kezdeményezheti. Az eljárás eredményéről a vagyonnyilatkozat-vizsgáló bizottság tájékoztatja a soron következő ülésen a képviselő-testületet.

Az Mötv. 39. § (5) bekezdése az önkormányzati képviselő számára további kötelezettségként írja elő, hogy „A vagyonnyilatkozattal kapcsolatos eljárás során a vagyonnyilatkozat-vizsgáló bizottság felhívására az önkormányzati **képviselő köteles saját, valamint a hozzátartozója vagyonnyilatkozatában feltüntetett adatokra vonatkozó azonosító adatokat haladéktalanul írásban bejelenteni.** Az azonosító adatokat csak a vagyonnyilatkozat-vizsgáló bizottság tagjai ismerhetik meg, azokat az eljárás lezárását követő nyolc napon belül törölni kell.”

Tapasztalat, hogy a képviselő-testületek többsége jellemzően nem szabályozza az SZMSZ-ben a vagyonnyilatkozattétellel, illetve ellenőrzéssel kapcsolatos eljárásrendet. Az alábbiak szabályozása javasolt: vagyonnyilatkozat-nyomtatványok kiadásának mikéntje, az átvétel módja, ki gondoskodik azok megőrzéséről, a vagyonnyilatkozat leadása teljesítésének, valamint az előző évi nyilatkozatok visszaadásának dokumentálása, a bizottság feladata, a képviselő-testület tájékoztatása, elmaradás esetén a jogkövetkezmények alkalmazására vonatkozó rendelkezés. A felterjesztett jegyzőkönyvek alapján szintén tapasztalat, hogy nem minden önkormányzatnál készül bizottsági jegyzőkönyv a vagyonnyilatkozatok leadásáról – annak ellenére, hogy a vagyonnyilatkozattal kapcsolatos hatáskör jogosultja a bizottság, mint testület -, illetve annak megtörténtéről elmarad az elnök részéről a képviselő-testület tájékoztatása.

A képviselő-testület bizottságának nem képviselő bizottsági tagja is lehet, ezért a **külsős tagok vagyonnyilatkozat-tételi kötelezettségére külön ki kell térni:** A bizottságok tagjáról az Mötv. 54. § rendelkezik, ahol azt mondja, hogy a nem önkormányzati képviselő bizottsági tag jogai és kötelezettségei a **bizottság ülésein megegyeznek a képviselő bizottsági tagok jogaival és kötelezettségeivel.** Tény, hogy a külsős bizottsági tagokra külön szabályokat megállapító 40. § a vagyonnyilatkozat-tételi kötelezettségről kifejezetten nem rendelkezik és direkt módon a vagyonnyilatkozatot szabályozó 39. §-a is csak a képviselőt, polgármestert, alpolgármestert kötelezi nyilvános vagyonnyilatkozat-tételre. A Belügyminisztérium által képviselt álláspont szerint (lásd Önkormányzati Hírlevél 2015/6. számát) a külsős tagokat nem csak a képviselőkkel azonos jogok illetik, hanem kötelezettségek is terhelik, ezt támasztja alá az Mötv. 40. §-ában a külsős bizottsági tagokkal kapcsolatosan az összeférhetetlenség, a méltatlanság, a díjazás tekintetében írt, a képviselővel azonos jogok és kötelezettségek.) A külsős bizottsági tag esetében konkrét rendező szabályként lehet azonban figyelembe venni az egyes vagyonnyilatkozat-tételi

kötelezettségről szóló 2007. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Vnytv.) 3. § (3) bekezdés e) pontjában írt nem közszolgálatban álló önállóan vagy testület tagjaként javaslattételre, döntésre, ellenőrzésre jogosult személy feladatokhoz kötődő vagyonyilatkozat-tételi kötelezettséget is, illetve a Vnytv. 4. § d) pontja alapján célszerű a képviselő-testület SZMSZ-ében a külsős bizottsági tagok vagyonyilatkozat-tételi kötelezettségét szabályozni. A Vnytv. a nem közzsférában való foglalkoztatás esetén is előírja a nem nyilvános vagyonyilatkozat-tételi kötelezettséget, mely a nem képviselő külsős bizottsági tagok (és hozzátartozóik) esetében alkalmazható.